

CHORUS SINENSIS

CHORUS SINENSIS

CHORUS SINENSIS, Esipuhe kuraattori Ulla Taipale 4

Karoliina Lummaa, **Merimetso – Laulun arvoinen**, 2021 6

CHORUS SINENSIS, Foreword by curator Ulla Taipale 20

Karoliina Lummaa, **The Great Cormorant – a Bird Worthy of a Song**, 2021..... 22

Bibliografia / Bibliography 36

Toimitus ja graafinen suunnittelu / Editor and graphic design, Kati Kunnas-Holmström
Valokuvat / Photographs, Jan Eerala

ISSN 0359-4327
ISBN 978-952-5648-88-1
Porin taidemuseon julkaisuja 168 / Pori Art Museum Publications 168
Paino / Printed by Plusprint Oy, Pori 2022

CHORUS SINENSIS

Chorus sinensis on merimetsoilte (*Phalacrocorax carbo sinensis*) omistettu audiovisuaalinen kuoroteos.

Se on toteutettu vuosina 2019–22 Selkämeren rannikolla merilintujen ja ihmisten toisiaan sivuavilla reviiireillä. Teos kysyy: *Onko merimetsa ihmisen laulun arvoinen? Millainen on tarina merimetsasta, satu, joka huomispäivänä kerrotaisiin?*

Ulla Taipaleen ideoimassa ja kuratoimassa teoksessa yhdistyvät taiteilija Jan Eeralan kuvaamat videot, valokuvat ja äänitykset sekä säveltäjä ja äänitaiteilija Lau Naun merimetsaista inspiroitunut sävelteos kuorolle. Työryhmään kuuluvat myös lintukirjallisuuteen erikoistunut kirjallisuudentutkija Karoliina Lummaa ja puvustajan roolissa biologi ja taiteilija Merja Markkula, sekä Poseidon-kuoro: Kristina Bakić, Eeva Bergroth, Anna Jussilainen, Tuija Kuoppamäki, Aleks Pihkanen, Sami Siitojoki, Teemu Suuntamaa, Susanne Ådahl ja lina Ukkonen.

Chorus sinensis -näyttely esi-esitetään Porin taidemuseossa 17.6. – 25.9.2022

Linnuilla on omat reviirinsä ja omat konfliktinsa toistensa, lentävien kesken. Tasapaino eri lajien välillä syntyy moninaisten säikeiden punoksesta. 1900-luvun alussa merimetsot (*Phalacrocorax carbo sinensis*) häädettiin pesimäalueiltaan Suomen rannikoilta. Linnut palasivat lähes sata vuotta myöhemmin, löysivät esivanhempiansa jättämät Itämeren ulkosaaret ja aloittivat pesintänsä alueella uudelleen. Ihmiset laativat Euroopan laajuisia sääntöjä, joiden mukaisesti merimetsot suojeltiin. Tämän seurauksena niiden lukumäärä kasvoi ensin nopeasti, mutta tasaantui sitten luonnon lakeja noudattaen.

Merimetsojen satavuotisen poissaolon aikana itsenäisen Suomen kulttuuri kehittyi ja sen luontoa ja luontokappaleita kuvattiin taiteissa: niin kirjallisuudessa, sävel- kuin kuvataiteissakin. Poissaolevina merimetsot unohdettiin. Ne jäivät ilman lauluja, kuvia ja runoja.

Chorus sinensis on audiovisuaalinen kuoroteos merimetsaista 2000-luvun Suomessa ja Itämerellä.

Vuosina 2019–22 tarkkailimme merimetsoyhteisöjä Selkämeren saaristossa ja rannikolla. Meren karuilla, kaukaisilla ulkoluodoilla, ihmisen toiminnalle kaavoitetulla teollisuusalueella, jokisuistossa sekä sisäjärvellä, jossa merimetsot pesivät vuonna 2020 ensimmäistä kertaa.

Yhdyskunnat elävät valitsemillaan paikoilla, yleensä saarilla, joille linnut huolellisesti rakentavat pesänsä välillä kaukaakin haetuista oksista ja risuista. Ne munivat pesiinsä ja hautovat poikasensa, kalastavat lähivesillä omiin tarpeisiinsa ja muuttavat pois syksyllä pyrkimyksenään palata keväällä takaisin omalle kotisaarelleen.

Merimetsa ei hyökkää puolustaakseen kotiaan ja jälkikasvuun. Se väistää, etsii toisen pesäpaikan ja asettuu uudelleen. Vieläkään se ei ole tervetullut ihmisen reviiireille.

Jopa tuhansista yksilöistä muodostuvan merimetsoyhteisön elinpiiri muuttuu kesän aikana loistavan valkoiseksi. Omat jätökset ja haju eivät kuitenkaan häiritse niiden elämää.

Ihmisen ja teollisuuden jätteet kuljetetaan mahdollisimman kauas tai piilotetaan katseiden ulottumattomiin. Kun ei ole pakko elää omasta toiminnasta aiheutuneen roskan, jätteen ja ulosteen kanssa, niiden määrä ja olemassaolokin unohtuvat.

Ulla Taipale
Kuraattori

Kokomusta kookas korisija, joka tappaa ulosteillaan ihmismieltä miellyttävää vehreyttä ja vaikuttaa kalastoon – näin voi merimetson kuvata. Musta lintu, valkoinen uloste; mustavalkoinen kuva linnusta. Merimetson mustuus on likaista pahaa mustaa, sen taituruus kalastajana katastrofaalista ahneutta, sen yhdyskuntaelämä saastuttavaa ja tuhoavaa. Tältä näyttää, kun lintua ja sen luontoa katsotaan ylhäältä alaspäin, haitan ja epäjärjestyksen merkkejä etsien.

Ovatko muunlaiset tarinat ja kuvat merimetsosta mahdollisia? Onko tämä lintu ihmisen laulun arvoinen? Voisiko olla runoja linnusta, joka ei koskaan laulanut? Linnusta, jonka elo joitakin häiritseekin? Millainen on tarina merimetsosta, satu, joka huomispäivänä kerrotaisiiin?

Karoliina Lummaa, Merimetso – Laulun arvoinen, 2021

Merimetso – laulun arvoinen

Tärkeitä asiat saavat tarinansa, laulunsa. Merkityksellisenä koettu luonto eläimiseen ja kasveineen kuvastuu taiteeseen ja kulttuuriin. Ja se, josta on kerrottu ja jota on kuvattu, pysyy ihmisten mielissä, vaalimisen arvoisena. Yrjö Kokko kirjoitti laulujoutsenista tavalla, joka innosti ihmiset näkemään lintujen arvon ja suojelemaan niitä. Ferdinand von Wright maalasi metsot olohuoneisiin ja mielenmaisemiin yli sukupolvirajojen. Juha ”Watt” Vainio liidatti albatrossin kuvitelmiin ja käsityksiin vapaudesta, mutta samalla hän liitti linnun myös ihmisten välisiin suhteisiin: Vainion lyriikoissa lintu tuo mieleen edesmenneen ystävän. ”Alahall on allin mieli”, lauloivat esihistorian naiset huolilauluissaan.

Suomalaista runoutta kun kiikaroi, löytää parvittain lokkeja ja variksia, sankoin joukoin laululintuja, pöllöjä ja päiväpetolintuja, satunnaisemmin muitakin lintuja. Onko montaakaan runoa merimetsosta? Saman kysymyksen voi esittää kertomakirjallisuudesta tai maalaustaiteesta, musiikistakin. Suomalaisessa kulttuurissa, taiteessa, populaarikulttuurissa tai kansanperinteessä merimetsolla ei ole tarinaa, joka antaisi sille merkityksen ja arvon osana ihmisten elettyä ympäristöä ja mielenmaisemaa.

On merimetsosta kuitenkin kirjoitettu. Se on laji, jota varten on perustettu työryhmä. Se on laji, jonka hallitsemiseksi on luotu kansallinen strategia ja toimenpidesuunnitelma.

Raporteissa seurataan lintujen yksilömääriä sekä yhdyskuntien sijainteja ja kokoa. Lisäksi kerätään tutkimustietoa, jonka perusteella arvioidaan yhdyskuntien vaikutuksia ympäristölle, elinkeinolle ja alueen ihmisille. Seurannan ja tutkimuksen perusteella annetaan suosituksia ja pohditaan kannanrajoituksen tarvetta ja mahdollisia keinoja. (Merimetsotyöryhmä 2016; Ympäristöministeriö 2019.)

Luonnonhallinnallisten dokumenttien taustalla ovat merimetsoyhdyskuntien aiheuttamiksi koetut haitat ja ongelmat. Mustat kookkaat linnut pesivät ja elivät suurissa, tiiviissä yhdyskunnissa luodoilla ja saarilla, joiden kasvillisuus muuttuu lintujen ulosteista. Vehreys väistyy ja kalliot ja puiden rungot värjäytyvät valkoisiksi; läheisille alueille kantautuu ihmisneniin pistävää hajua kulloisenkin tuulensuunnan mukaan. Merimetsoyhdyskunnat vaikuttavat elinympäristönsä kalastoon, mutta merimetsot syövät pääasiassa kaloja, joita ihmiset eivät pyydä.

Ympäristöministeriön vuonna 2015 asettaman merimetsotyöryhmän raportin (2016, 14) mukaan ”merimetsokannan kehittymistä ja levittäytymistä samoin kuin kalakan-toja koskevat tiedot ovat olennaisia merimetsojen ja ihmisen vuorovaikutuksen kestävään hallintaan liittyviä tietoja”. Merimetsoja koskevaa tieteellistä tutkimusta ja tieteellis-luonnonvarahallinnallista seurantaa on tehty viime vuosina runsaasti, ja myös tiedottamiseen on panostettu valmistuneiden strategioiden nojalla. Vaino ei ole kuitenkaan hävinnyt, kuten eivät merimetsojen aiheuttamat ympäristömuutoksetkaan. Ihmisen luontosuhteissa on kyse muustakin kuin tiedosta ja tosiasioista.

Lintujen kulttuurisia merkityksiä tutkinut lintutieteilijä Jeremy Mynott (2009, 2–6) erottaa kaksi erilaista tapaa puhua linnuista, tieteellisen ja tunteellisen: toisaalla on kokeelliseen tutkimukseen perustuva yleisesti tunnettu tieto, ja toisaalla ovat uskomuksiin, tarinoihin ja yksilöllisiin kokemuksiin perustuvat käsitykset ja esitykset. Kuten Mynott itsekin osoittaa, erottelu ei ole lopulta koskaan näin yksinkertainen. Erilaiset kulttuuriset ja tunnepohjaiset käsitykset ja arvostukset vaikuttavat aina jossain määrin tieteellisen käsitteenmuodostuksen ja lähestymistapojen sekä taiteeseen pohjaavan luonnonvarahallinnan taustalla. (Mynott 2009, 207–228; 281–296.) Merimetsoihin liittyvien konfliktien ymmärtämiseksi on

tärkeää tarkastella paitsi tutkimustuloksia ja havaittuja ympäristövaikutuksia myös kulttuurisia merkityksiä joita näillä linnuilla on – tai ei ole.

Nimi ja historia

Linnun nimeen kirjoittuu aina jotakin linnusta itsestään. Miten lintu äänтелеe, miltä se näyttää, missä se asuu, mitä se tekee, voivat olla sen nimessä. Koska nimet ovat ihmisten antamia, nimissä näkyvät myös ihmisten ja lintujen kohtaamiset, kuten tapaamispaikat sekä samankaltaisuudet joita ihminen itsessään ja linnussa havaitsee. (Hintikka 2008; Mynott 2009; Häkkinen 2011.)

Merimetson tieteellinen nimi *Phalacrocorax carbo* sisältää sekä kreikan- että latinankielistä ainesta: kreikan *phalakrós* tarkoittaa kaljupäistä ja *kórax* korppia. Latinan *carbo* puolestaan tarkoittaa hiiltä. (Hintikka 2008, 53.) Suomessa tavattavan alalajin nimi *sinensis* merkitsee kiinalaista. On arvioitu, että osasy merimetsokonfliktiin on lajin oletettu vieraus ja kaukomaisuus. *Phalacrocorax carbon sinensis* -alalajia esiintyy laajalti ympäri maailmaa. *Sinensis*-alalajin nimesi George Staunton Kiinasta pyydystetyn tyyppiyksilön perusteella vuonna 1796, vaikkakin Staunton piti lintua kokonaan omana lajinaan. Hänen nimensä merimetsolle oli *Pelecanus sinensis*. (Birdlife 2021.)

Suomenkielinen nimi merimetso selitetään usein linnun metsoa muistuttavalla ulkonäöllä (esim. Hintikka 2008, 53; Häkkinen 2011, 280, 304). Merimetson nimi esiintyi kirjakielessä aluksi muodossa *merimetzäs* (tai *merimetsäs*), ensin Antti Lizeliuksen tarkastamassa *Raamatun* suomennoksessa vuodelta 1758 ja sitten Erik Lencqvistin Taivassalon pitäjänkertomuksessa, joka julkaistiin vuonna 1793. *Raamatussa* merimetsäs mainitaan syötäväksi kelpaamattomien eli saastaisten lintujen luettelossa

aiemman Lutherin saksannokseen perustuvan *joutseen* tai *luikon* paikalla. Suomenkielisten lintujen nimien alkuperää tutkineen Kaisa Häkkisen (2011, 104) mukaan nimen korjausta perustelee heprealaisen alkutekstin vesilinnun luonnehdinta ”saaliinsa kimppuun heittäytyvä”. Jostakin merimetsolajista lienee siis ollut kyse.

Merimetson nimi voi viitata linnun metsomaiseen mustuuteen ja suuruuteen, mutta se voi olla myös käänös lajin vanhasta ruotsinkielisestä nimestä *havstjäder* (hav, meri; *tjäder*, metso). Englanninkielinen lajinimi *Great Cormorant* ja saksankielinen lajinimi *Kormoran* ovat lainoja ranskankielisestä nimestä *Grand Cormoran*, joka latinankieliseen nimeen *Corvus marinus* perustuen tarkoittaa merikorppia. (Hintikka 2008, 53–54.) Merimetso on siis yhdistetty eri kielialueilla eri aikoina sekä metsoon että korppiin. Ovatko metso ja korppi olleet tutumpia ja kulttuurisesti tai elinkeinollisesti merkittävämpiä lintuja, eräänlaisia perustavia lintuja, joihin merialueiden mustaa suurta laulutaidotonta siivekästä on verrattu?

Suomen rannikkoalueilla nykyään pesivä *sinensis*-alalaji on levinnyt Itämerelle arvioiden mukaan 1500–1700-lukujen aikana. Sitä ennen Itämerellä on pesinyt *carbo*-alalaji, jonka edustajat ovat saapuneet mahdollisesti jo noin 10 000 vuotta sitten, piankin viimeisimmän jääkauden jälkeen. *Sinensis* hävisi Itämereltä (kuten laajalti muualtakin Euroopasta) 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa aktiivisen vainoamisen seurauksena. Vuonna 1996 lajista tehtiin muutamia ensihavaintoja, ja merimetsokannat alkoivat nopeasti runsastua. (Below 2007.) Vuonna 2009 pesiviä pareja oli jo 16 000. Viime vuosien aikana parien määrä on vakiintunut reilun 26 000 tuntumaan. Nykyään merimetsokantoja säätelevät erityisesti merikotkat. (SYKE 2021.) Vielä 1970-luvulla Suomessa sukupuuttouhassa olleen merikotkan, kuten merimetsonkin, status on Suomen lajien Punaisessa kirjassa LC, (Least

Concern) eli ”Elinvoimainen” (Ympäristöministeriö ym. 2019).

Merimetsovihaa on osaltaan selitetty linnun verraten yhtäkkisellä paluulla ja nopealla runsastumisella (SYKE 2021; Birdlife 2021). Merimetsosta on puhuttu jopa vieraslajina, joka uhkaa alkuperäistä herkkää saaristoluontoa. Suomen *Kansallisessa vieraslajistrategiassa* (2012) merimetso on luokiteltu alkuperäisille asuinsijoilleen palanneeksi lajiksi. Siitä sanotaan:

Merimetson (*Phalacrocorax carbo*) historia nykyisellä Itämeren alueella ulottuu arkeologisten luustolöydösten mukaan jääkauden jälkeisiin merivaiheisiin. Merimetso hävitettiin kuitenkin kokonaan Itämereltä 1900-luvun alkuun mennessä, ja kesti puoli vuosisataa ennen kuin laji palasi asuinsijoilleen. Voimakas luontainen levittäytymisen Itämerelle alkoi 1980-luvun alkupuolella Pohjanmeren rannikolta, ja saavutti Suomen vuonna 1996. Runsaasti sopivaa kalaravintoa, kuten ulkosaaristoon rehevöitymisen myötä levittäytyntä särkeä, tarjoavat vedet mahdollistivat merimetson nopean kannankasvun. Merimetso ei ole vieraslaji eikä se kuulu tämän strategian piiriin. (Maa- ja metsätalousministeriö 2012, 39.)

Luonnonvarahallinnallisissa merimetsodokumenteissa ja niiden liitteissä merimetsoa tarkastellaan konfliktien, riitojen ja ristiriitojen aiheena. Ratkaisujen ei uskota löytyvän pelkän tutkimustiedon ja kannanhoidollisten toimien avulla, vaan olennaista on, että konfliktin osapuolet – erityisesti merimetsohaitoista valittavat yksilöt ja yhteisöt – kokevat tulewansa kuulluiksi. (Hiedanpää 2016; Pohja-Mykrä 2016.) Merimetson nopea levittäytyminen ja niiden aiheuttamat ikävätkin ympäristömuutokset ovat todellisuutta, johon paikallisten on ollut sopeuduttava. Ulko- tai yläpuolelta tulleet merimetson suojelutavoitteet on koettu epäreiluiksi, ja niitä on haluttu vastustaa. Kyse on oikeudenmukaisuuteen ja vallankäyttöön liittyvistä kiistoista, jotka ovat aina mukana luonnonvarahallinnan kysymyksissä.

Merimetsokiistoilla on kulttuurisetkin juonteensa. Sadasa vuodessa merimetso on suomalaisilta unohtunut, ja sen paluu on aiheuttanut jonkinlaisen kokemuksellisen shokin.

Vaino

Virkamiesten, luonnontieteilijöiden sekä lintututkijoiden ja -harrastajien tekemästä työstä huolimatta merimetsot koetaan edelleen ongelmaksi. Ainoa vihattu lintulaji merimetso ei suinkaan ole. Naakoista, valkoposkihanhiesta sekä eri lokkilajeista on keskusteltu viime vuosina yhä enemmän haittojen ja ongelmien näkökulmista. Näiden lajien yksilöitä on ajateltu olevan liikaa. Puhutaan haittaeläimistä, toisinaan roskalinnuistakin. Oikeastaan puhutaan haittaeläimistä, roskaelämästä – elämästä ja elämistä, jotka arvostellaan haitaksi ja katsotaan pois-siivottaviksi.

Vanhan *Raamatun* käännöksen mukaan merimetso on saastainen eli lintu, jota ei pidä syödä. Kuten luonnonvarahallinnassa, *Raamatussakin* merimetsosta on tehty lintu, johon liittyy sääntöjä ja sääntelyä. Toimenpidesuunnitelman tai strategian sijaan lintua koskee uskonnollinen kielto, joka on pohjimmiltaan sosiaaliin suhteisiin ja sosiaaliseen järjestykseen liittyvä: meidän yhteisössämme tämä lintu on saastainen; meidän yhteisömme ei tähän lintuun koske. Merimetson syömäkelvottomuus on historian saatossa muuttunut yleiseksi kelvottomuudeksi. Merimetso syö liikaa, ulostaa liikaa, eikä kuulu ympäristöömme.

Usein roskalinnuiksi kutsutaan lintuja, jotka hyödyntävät jätteitä joko ihmisasumusten läheisyydessä tai jätteenkäsittelylaitosten alueilla. Tällaista roskaisuutta olisi siedettävä, koska jätteet eivät ole kokonaan poistettavissa, vaikka ne ovatkin hoidettavissa. ”Roskalinnut” luonnollisesti hyödyntävät ympäristönsä käytettävissä olevia resursseja, muiden eläinten tavoin. Ihmisten loppukäsityksiä tutkinut Gavan Watson (2013, 34, suom.

KL) toteaa jäte-aseilla ja kaatopaikoilla viihtyvistä rengasnokkalokeista (*Larus delawarensis*) ja roskasta: ”ne syövät sitä, ne ulostavat sitä, ne ovat sitä”. Merimetsoa ei kuitenkaan vihata, koska se syö roskaa, vaan koska sen oletetaan syövän jotakin arvokasta. Tässä on tiettyä surullista ironiaa, koska tutkimustiedon mukaan merimetso syö nimenomaan ihmisravinnoksi kelpaamaton roskakalaa. Onko niin, että vaikka merimetson ruokavaliosta alkaisi vallita yhteisymmärrys tutkijoiden ja kalastajien kesken, linnun maine ei silti puhdistuisi?

Filosofi Randy Malamud (2013, ix–xiii, suom. KL) on todennut, että aivan kuten roska, jäte ja muu aineellinen ylijäämä ja ylimäärä ylittää kategoriat, myös roskaeläin on luokittelematon: se ei ole lemmikki, se ei ole ruokaa, sillä ei ole minkäänlaista karismaa tai kauneutta. Koska emme jaksa ajatella, mitä se on, ”työnnämme sen roskiin”. Merimetsoon tämä ajatus sopii hyvin, koska merimetso mitä suurimmassa määrin työntyy kaikenlaisten hyödyllisten ja jopa tunnistettavien kategorioiden ulkopuolelle. Merimetsolla ei ole paikkaa tai merkityksiä kulttuurisissa kuvitelmissamme: se ei ole kansallinen symboli, lajina harvinainen, taiteesta tuttu tai syötävä lintu. Tämä paikattomuus ja tarinattomuus tekee merimetsosta ajelehtijan, ylijäämalajin. Koska se lisäksi aiheuttaa havaittavia, pääsääntöisesti epämiellyttäviksi koettuja muutoksia ympäristössä, se helposti lopulta sujahtaa ihmisten ajatuksissa roskaksi ja haittaeläimeksi. Tutkittu tieto merimetson positiivisista vaikutuksista vesistöön ja kalakantoihin (rehevöitymisen hillitseminen, ihmisille kelpaamattoman kalan pyytäminen) tulevat sivuutetuiksi, kun roskaisuus ainoana kategoriana alkaa hallita ihmisten mielissä.

Usein roskaeläimet ovat niitä, jotka sopeutuvat nopeasti uusiin elinympäristöihin ja muuttavat asuttamiaan ympäristöjä sekä häiritsevät niillä vallinneita ekosysteemeitä (Nagy & Johnson 2013, 25; Mynott 2009, 221–222). Merimetsot ovat tällaisia, mutta niin ovat ihmisetkin. Laajasti levittäytyneiden, helposti sopeutuvien sekä tavalla

tai toisella roskaisiksi tai saastaisiksi miellettyjen eläinlajien synnyttämän inhon tulisi loogisesti ulottua myös *Homo sapiensin*, lokkitutkija Gavan Watsonin toteaa (Watson 2013, 36). Harvoin ihmiset kuitenkin inhoavat ihmistä lajina – sen sijaan ihmisryhmien välisissä hierarkioissa roskan ja saastan kategoriat kyllä toimivat. Eläimiä koskevan roska- ja haittapuheen taustalla on ihmiskeskeinen luonnonoloiden ja elämän luokittelu ja jaottelu ihmiselle hyödylliseen ja ihmiselle haitalliseen. Tämä yhdistyy yleisempään näkemykseen ihmisestä luonnon ulko- ja yläpuolisena: ihmisellä on kyky ja oikeus hallita ei-inhimillistä luontoa. Jos jokin laji koetaan haitaksi, sen lajin yksilöt ovat hallittavissa, hoidettavissa, poistettavissakin. (Nagy & Johnson 2013; Pohja-Mykrä 2016.)

Roskaisuus liittyy tapettavuuteen. Aivan kuten merkitykselliset asiat ovat tuhoavissa käyttökelvottomiksi ja roskat hävitettävissä, myös roskaeläimiin kohdistetaan armoitonta väkivaltaa ja julmuutta. (Kennedy 2007, xvi–xvii; sit. Nagy & Johnson 2013, 7.) Merimetsotkin ovat päätyneet jälleen tähtäimiin. Merimetsojen tappamista myös esitetään julkisesti. Kuolleita lintuja ripustetaan hirteen saarille, kaikkien nähtäväksi, ja sosiaalisessa mediassa on kuvia ja tarinoita merimetsojen tappamisesta. Kyse ei enää olekaan vain pois-siivottavasta arvottomasta roskasta, vaan vihollisesta, jonka tappamisella ja tappamisen näyttämällä on sosiaalinen ja poliittinen merkitys. Lintujen ampuminen ja hirttäminen sekä pesien tuhoaminen esitetään yleishyödyllisenä toimintana, jolla on tai esitetään olevan paikallisten asukkaiden ja kalastajien tuki. Esitetty tappaminen on keino luoda ja ylläpitää ihmisyyhteyden yhtenäisyyttä, ja samalla se on tapa osoittaa, että yhteisistä asioista huolehditaan. Kuva tapetusta linnusta ei merkitse päättynyttä linnunelämää, vaan se merkitsee sitä, että ongelma on hallinnassa.

Yhteiselo

”Merimetsoa ei juuri parhaalla tahdollakaan voi sanoa kauniiksi linnuksi”, todetaan merimetsoa esittävän

valokuvan kuvatekstissä Olavi Hildénin ja Pentti Linkolan *Suuressa lintukirjassa* (1955, 580). Tuolloin, 1950-luvulla merimetsot olivat Suomessa ohilentäjiä. Ravinnon-pyyntin ja siihen liittyvien huomioiden tai yhdyskuntien ympäristövaikutusten sijaan Hildén ja Linkola keskittyvät kuvauksessaan paljolti linnun ulkomuotoon ja käyttäytymiseen. He kuvaavat linnulle tyypillistä asentoa: “[I]evä-tessään se seisoo hyvin pystyssä ja leyhyttää luonteen-omaisella tavalla siipäänsä vähän väliä taikka pitää niitä hiukan levällään, todennäköisesti kuivatakseen niitä” (Hildén & Linkola 1955, 580). Myös sukupuolten väliseen eroon ja pariutumiskäytökseen kiinnitetään huomiota:

Naaraan kerrotaan olevan toimeliaampana osapuolena kosiskelussa. Se vetää silloin päänsä taaksepäin niskaa kohden, levittää jonkin verran siipäänsä ja nostaa pyrstönsä vinosti ylöspäin. Kiihtyessään enemmän se sulkee siipensä, kohottaa pyrstönsä korkeammalle ja heilauttaa päänsä yhä uudestaan taaksepäin niin että päälaki koskettaa selkää. Välillä se pudistelee avointa nokkaansa ja päästää kurkkuaäniä. (Hildén & Linkola 1955, 580.)

Nykyisissä lajioppaissa merimetsan kalasaaliista puhutaan enemmän, ja käyttäytymisestä mainitaan usein siipien levittely. Ääntelyä ei tyypillisesti kuvailla. Merimetsa kuuluukin lintulajeihin, joilta kieli puuttuu tai on surkastunut (Nikander & Hohtola 2007, 186). Hildénin ja Linkolan (1955, 580) mukaan linnun “[ä]äni on karkea kra tai syvä gorr, molemmat vähemmän miellyttäviä”. Brittienglannissa merimetsan on kuvattu ääntelevän *korr* (Bevis 2010, 93). Linnun ääntä on kuultu myös sen nimissä. Nykyruotsin nimi *Storskarv* on palautettavissa kantagermaaniseen nimeen *skarbh* (rekonstruktioista tunnettu kirjoitusasu, ei kirjallisia lähteitä), jonka perusta on oletettavasti onomatopoeettinen, linnun ääntelyyn viittaava. (Hintikka 2008, 53–54.) Pohjoissaamenkielinen *Skárfa* palautunee sekin *skarbh*iin.

Lintujen tunnistusoppaissa ja muussa lintuharrastus-kirjallisuudessa merimetsa ei ole mainituimpien ja

kuvatuimpien lajien joukossa. Merimetsa jää ilmeisen mutta kiistellyn ongelmallisuutensa takana hämärään. Luonnontieteellisen tutkimuksen ja luonnonvarahallinnallisen dokumentoinnin avulla voi yrittää hahmotella merimetsan merkitystä paitsi ihmisille myös muille lajeille. Merimetsoseurannassa on esimerkiksi todettu, että merimetsokolonioista on suojaa yhdyskunnissa pesiville, minkin saalistamille ruokkilinnuille, esimerkiksi erittäin uhanalaiselle etelänkiislalle (*Uria aalge*) (SYKE 2021). Merimetsojen lähellä, yhdessä niiden kanssa elää lukuisia muitakin lajeja, ja näillä lajeilla ja yhteisöillä on omat rikkaat, kauas ihmisen historian taakse ulottuvat historiansa. Ilman lajienvälisiä yhteyksiä merimetsan paluu ei olisi onnistunut.

Lajikohtaisen tiedon ja ymmärryksen rinnalla ihmisen on kenties hyvä asettaa yksittäisten lajien, esimerkiksi merimetsan, kanssa koetut konfliktit suurempiin kehyksiin. Vaikka eläimet tekevät vahinkoa ja aiheuttavat haittaa, ne ovat lajeina, populaatioina ja yksilöinä kuitenkin ratkaisevasti alakynnessä. Ilmastonmuutos etenee ja elonkirjo hupenee jatkuvasti, ja luonnonympäristöt ovat kemiallisesti yhä kuormitetumpia. Eri aikaskaaloissa ja eri paikoissa tietyt lajit näyttäytyvät voitokkaina ja toiset haavoittuvina, mutta systeemistä ymmärrystä erilaisten ympäristövaikutusten keskinäisistä kytketyisistä ja yhteisvaikutuksista ihmisillä on edelleen kovin rajallisesti (Barnosky & Hadly 2017).

Konfliktit ovat osa elämää, niin lajien, yhteisöjen kuin yksilöidenkin välillä. Kunkin lajin edustajat myös käyttävät kaikkia niille mahdollisia selviytymiskeinoja, joilla on aina vaikutuksia ympäristöön. Ne lajit, jotka joutuvat ihmisen haittalistoille, ovat sikäli poikkeuksellisissa asemassa, että millään muulla lajilla ei ole niin suuria vaikutusmahdollisuuksia elinympäristöönsä kuin ihmisellä. Ihminen pystyy hävittämään kokonaisia ekosysteemejä, ajamaan lajeja sukupuuttoon, jopa häiritsemään koko maapallojärjestelmän toimintaa. Niinpä tuho ei kohtaa aina vain tietoisesti valittuja yksilöitä tai populaatioita

– ihminen aiheuttaa myös tahatonta tuhoa, ajallisissa ja paikallisissa mittakaavoissa, joiden tarkastelu voi olla hankalaa tai mahdotonta. Keskeistä on ymmärtää tämän tuhon luonnon monimuotoisuutta ja elinvoimaisuutta köyhdyttävä vaikutus: monilajisten suhteiden ja loputtoman muuntelun tilalle tulee jotakin vain yhden lajin muokkaamaa, yhdelle lajille tarkoituksenmukaisena näyttäytyvää (Puura 2013).

Merimetsan ja ihmisen suhdetta voi pohtia paitsi lajienvälisiä yhteyksiä hahmottamalla myös eri kulttuureja tutkien. Tunnetuin esimerkiksi merimetsojen ja ihmisten vuorovaikutuksesta lienee kiinalainen ja japanilainen merimetsokalastus, joka alkoi yli 2300 tai jopa 2600 vuotta sitten. Kalastajat ovat pyydystäneet merimetsoja, kiinnittäneet niiden kurkkuihin narut tai renkaat ja jalkoihin narut, ja laittaneet ne sukeltamaan kalaa. Linnut eivät kykene nielemään saalistaan, mutta osan pyytämistään kaloista ne saavat syödä itse. Venekunnissa on saattanut olla mukana lukuisia lintuja, joiden keskinäisestä yhteistyöstä ihmiset ovat hyötäneet. Tähän julmuudessaan kovin kyseenalaiseen kumppanuuteen liittyen Kiinassa ja Japanissa on kirjoitettu runouttakin merimetsoista. (Cocker 2013, 149–151.)

Ihminen asettuu suhteisiin merimetsojen kanssa menneiden ja nykyisten tapojen ja käsitysten mukaisesti. Linnut itse vaikuttavat osaltaan näihin suhteisiin ja käsityksiin ulkomuodollaan, käyttäytymisellään, kyvyillään ja lajienvälisillä suhteillaan (Ratamäki 2009). Kuitenkin ihminen on se, joka jatkuvasti tulkitsee, arvioi ja arvottaa merimetsan piirteitä, näkee ne tietyllä tavalla, hahmottaa tietyn kuvan ja tarinan.

Olipa kerran

Kokomusta kookas korisija, joka tappaa ulosteillaan ihmismieltä miellyttävää vehreyttä ja vaikuttaa kalastoon – näin voi merimetsan kuvata. Musta lintu, valkoinen uloste; mustavalkoinen kuva linnusta. Merimetsan

mustuus on likaista pahaa mustaa, sen taituruus kalastajana katastrofaalista ahneutta, sen yhdyskuntaelämä saastuttavaa ja tuhoavaa. Tältä näyttää kun lintua ja sen luontoa katsotaan ylhäältä alaspäin, haitan ja epäjärjestyksen merkkejä etsien. Ovatko muunlaiset tarinat ja kuvat merimetsosta mahdollisia? Onko tämä lintu ihmisen laulun arvoinen?

”Olipa kerran”, alkavat sadut. Yksi tiedemaailman tunnetuimmista lintusaduista on biologi Rachel Carsonin fiktiivinen tarina ”Satu jota huomispäivänä kerrotaan”, joka aloittaa DDT:n ja muiden kasvinsuojeluaineiden ympäristöhaittoja käsittelevän tietokirjan Äänetön kevät (Silent Spring, 1962, suom. 1963). Carsonin sadussa kaupunki hiljenee jokakeväisistä linnunäänistä, kun kasvin-suojeluaineet alkavat sairastuttaa lintuja ja myöhemmin ihmisiäkin. Saduilla on voimaa. Vaikka DDT:n ympäri maailmaa levinnyt käyttökielto johtui tieteellisesti osoitetuista haitoista, Carsonin satua on pidetty kokemuk-sellisuutensa ja tunteisiin vetoavuutensa vuoksi tärkeänä lähtökohtana ja aloitteena ympäristömyrkyistä käydylle keskustelulle (esim. Waddell 2000).

Voisiko olla runoja linnusta, joka ei koskaan laulanut? Linnusta, jonka elo monia häiritseekin? Millainen on tarina merimetsosta, satu, joka huomispäivänä kerrotaisiin? Luonnon monimuotoisuuden katoa vasten jokainen laji on kuitenkin laulun arvoinen.

Kirjallisuudentutkija Karoliina Lummaa

CHORUS SINENSIS

Chorus sinensis is an audiovisual choral work dedicated to the great cormorant (***Phalacrocorax carbo sinensis***). It was produced between 2019 and 2022 in the coastal areas of the Bothnian Sea, where human and seabird territories overlap. The work asks: *Is the great cormorant worthy of a human song? What will be the great cormorant's tale told in the future?*

Conceived and curated by Ulla Taipale, the piece combines videos, photographs and recordings made by artist Jan Eerala, with a choral composition inspired by the great cormorant written by composer and sound artist Lau Nau. The team includes Karoliina Lummaa, a literary researcher specialising in bird literature; Merja Markkula, a biologist and artist who served as costumier in the project; and the Poseidon choir: Kristina Bakić, Eeva Bergroth, Anna Jussilainen, Tuija Kuoppamäki, Aleksi Pihkanen, Sami Siitojoki, Teemu Suuntamaa, Susanne Ådahl and Iina Ukkonen.

The Chorus Sinensis exhibition's world premiere takes place at Pori Art Museum from 17 June to 25 September 2022.

Birds have their own territories and conflicts with other winged creatures. The balance between different species arises within a braid of many strands. In the early 1900s, the great cormorant (*Phalacrocorax carbo sinensis*) was forced from its breeding grounds on the coast of Finland. Nearly a hundred years later, the birds returned, discovered the outer islands of the Baltic Sea abandoned by their ancestors and started nesting in the area again. People established pan-European guidelines to protect the cormorant, as a result of which the bird's numbers increased, rapidly at first and then stabilising in keeping with the laws of nature.

During the hundred-year absence of the great cormorant, the culture of independent Finland burgeoned and its nature and animals were depicted in literature, music and visual arts. In their absence, the great cormorant was forgotten, bereft of songs, pictures or poems.

Chorus sinensis is an audiovisual choral work about the great cormorant in 21st century Finland and the Baltic Sea.

In 2019–2022, we monitored great cormorant communities in the archipelago and along the coast of the Bothnian Sea, on the barren, remote outer skerries, at an industrial area zoned for human activity, in an estuary and on an inland lake where great cormorants nested for the first time in 2020.

The colonies live in places of their choosing, usually islands, where the birds carefully build their nests from branches and twigs sometimes fetched from far afield. They lay their eggs and hatch their young, they fish in nearby waters for their own needs and migrate in the autumn, aiming to return to their home island in the spring.

The great cormorant does not attack to defend its home and its offspring. It will slip away, find another spot for its nest and start again. It is still not welcome in human territory.

In the course of the summer, the habitat of a cormorant colony of potentially thousands of individuals turns brilliant white. The birds, however, are not disturbed by their droppings and smell.

Human household and industrial waste is transported as far away as possible or hidden from sight. When you don't have to live with the rubbish, waste and excrement created by yourself, the amounts and their existence are forgotten.

Ulla Taipale
Curator

A big blackguard of a bird that depletes fisheries and with its droppings brings death to verdant places pleasing to the human eye – this is one possible way of describing the great cormorant. Black bird, white droppings; a black-and-white image of a bird. The black of the cormorant is a dirty, evil black, its skill in catching fish a form of catastrophic greed, its communal life polluting and destructive. That is what it looks like when you regard the bird and its nature from on high, scanning for signs of nuisance and disorder.

Are other stories and images of the great cormorant possible? Is this bird worthy of a human song? Can there be poems about a bird that never sings, about a bird that some people regard as a nuisance? What will be the great cormorant's tale told in the future?

Karoliina Lummaa, *The Great Cormorant – a Bird Worthy of a Song*, 2021

The Great Cormorant – a Bird Worthy of a Song

Everything that is important gets a story, a song of its very own. Nature and all its animals and plants are meaningful to us, and that meaning is reflected in art and culture. And what has been depicted and written about remains in our minds as something worth cherishing. Finnish author and veterinarian Yrjö Kokko wrote about the whooper swan and thereby inspired people see the value of the bird and protect it. Ferdinand von Wright's painted capercaillies settled into Finnish homes and minds for generations. Juha "Watt" Vainio wrote the albatross into our imaginaries of freedom, yet he also linked the bird to personal relationships: the albatross in his lyrics makes us think of a friend who has passed. And in their prehistoric sorrow songs, women sang about a "downcast duck".

Peruse Finnish poetry and you will find seagulls and crows a-plenty, songbirds, nocturnal and diurnal raptors, occasionally other birds as well. But songs about the great cormorant? Or cormorants in books or paintings, or music for that matter? Nowhere in Finnish high culture, pop culture, art or folklore can you find a story of the great cormorant that would give the bird significance and value as part of the lived environment and the landscape of the mind.

That is not to say that nothing has been written of the cormorant. It is a bird species that actually has a working group set up for it specifically. It is a bird that has warranted a national strategy and action plan for its management.

The number of cormorants and the location and size of their colonies are monitored in reports. Data is collected to assess the impact of the colonies on the environment, the economy and humans in the area. Monitoring and research data are then used to draw up recommendations and consider the need for, and possible means of,

population control. (Cormorant Working Group 2016; Ministry of the Environment 2019.)

The reason for these nature management documents is the perceived nuisance and problems caused by cormorant colonies. The large black birds nest and live in large, dense colonies on islets and islands where the vegetation is transformed by their droppings. Green vegetation recedes, rocks and trees turn white and a pungent odour wafts on prevailing winds to nearby areas. Cormorant colonies affect the fisheries in their area, although the great cormorant mainly eats species not harvested for human consumption.

According to a report of the Cormorant Working Group appointed by the Ministry of Environment in 2015 (2016, 14), "data on the development and distribution of the cormorant population as well as on fisheries are essential for the sustainable control of cormorant-human interaction". The cormorant has been the subject of a great deal of scientific research and wildlife management monitoring in recent years, and factual, strategy-based information about the bird have been made publicly available. Persecution of the great cormorant has not ceased, however, and the changes in the environment caused by the birds persist. Our relationship with nature goes far beyond mere knowledge and facts.

An expert on the cultural meanings associated with birds, ornithologist Jeremy Mynott distinguishes between two different ways of talking about birds, the scientific and the emotional: on one hand, there is common knowledge founded on experimental research; on the other hand, there are ideas and presentations based on beliefs, stories and personal experience. (Mynott 2009, 2–6.) As Mynott himself points out, however, the distinction is never quite that simple. Scientific concepts and strategies,

as well as scientific resource management, are to some extent always influenced by culturally and emotionally determined ideas and valuations. (Mynott 207–228; 281–296.) In order to understand the conflicts revolving around the cormorant, in addition to research results and observable environmental impacts, we must examine the cultural meanings these birds possess – or do not possess.

Name and history

Some aspect of a bird is always inscribed in its name: what a bird sounds or looks like, where it lives and what it does can all be somehow indicated in its name. And because birds are named by humans, the names also reflect encounters between humans and birds, such as the places where such meetings commonly take place or the similarities humans perceive between themselves and the bird. (Hintikka 2008; Mynott 2009; Häkkinen 2011.)

The scientific name of the great cormorant, *Phalacrocorax carbo*, includes both Greek and Latin elements: the Greek *phalakrós* means bald-headed and *kórax* is a raven. The Latin *carbo* means carbon. (Hintikka 2008, 53.) The name of the subspecies found in Finland, *sinensis*, means Chinese. The conflict between us and the great cormorant is thought to arise in part from the assumption that the species is alien in origin. The subspecies *Phalacrocorax carbon sinensis* is found widely throughout the world. It was named *sinensis* by George Staunton in 1796 after a specimen caught in China, although Staunton thought the bird a separate species entirely. His name for the great cormorant was *Pelecanus sinensis*. (Birdlife 2021.)

The Finnish name of the great cormorant, *merimetso* or "sea grouse", is often explained by the bird's resemblance to the wood grouse (e.g., Hintikka 2008, 53; Häkkinen 2011, 280, 304). The name originally appeared in written Finnish as *merimetzäs* (or *merimetsäs*), first in Antti Lizelius' revised translation of the Bible in 1758 and then

in Erik Lencqvist's report on the parish of Taivassalo, published in 1793. In the Bible, the great cormorant appears in a list of inedible or unclean birds, whereas an earlier translation based on Luther's German rendering had the names *joutsen* or *luikko*. According to Kaisa Häkkinen (2011, 104), an expert on the origins of Finnish bird names, the correction of the name is justified by the characterisation of the waterfowl in the original Hebrew as one that "throws itself at its prey". It must have been some species of cormorant.

The great cormorant's Finnish name may refer to the bird's black appearance, size and resemblance to the wood grouse, but it can also be a translation of the species' old Swedish name, *havstjäder* (*hav*, sea; *tjäder*, grouse). By contrast, the English name and the German *Kormoran* are both borrowed from the French *Grand Cormoran*, derived from the Latin name, *Corvus marinus*, sea raven. (Hintikka 2008, 53–54.) In other words, the great cormorant has been associated with both the wood grouse and raven in different language areas and at different times. Perhaps the grouse and the raven were more familiar and culturally or economically more significant birds – foundational birds of sorts, if you will – with which the great, black, songless bird of the sea was compared.

The *sinensis* subspecies that breeds today along coastal areas of Finland is estimated to have first spread to the Baltic Sea between the 16th and 18th centuries. The subspecies *carbo* had nested in the Baltic Sea even earlier, having possibly arrived about 10,000 years ago, soon after the last ice age. As a result of active persecution, *sinensis* disappeared from the Baltic Sea (and from much of Europe) at the turn of the 20th century. Scattered sightings of the great cormorant were made in Finland in 1996, and populations began to increase rapidly. (Below 2007.) In 2009 there were already 16,000 nesting couples. In recent years, the number of nesting cormorant couples has stabilised at around 26,000. At

present great cormorant populations are kept in check by white-tailed eagles in particular. (SYKE 2021.) The white-tailed eagle, which was deemed endangered in Finland as late as the 1970s, is today listed in the Finnish Red Book of species as LC, or Least Concern – as is the great cormorant (Ministry of the Environment et al. 2019).

Animosity towards the great cormorant has been explained by the bird's sudden return and rapid proliferation. (SYKE 2021; Birdlife 2021.) It has even been referred to as an invasive species that threatens the original, fragile island nature. In Finland's *National Strategy on Invasive Alien Species* (2012), the great cormorant is classified as a species that has returned to its original habitat. The strategy says:

Archaeological bone findings date the history of the great cormorant (*Phalacrocorax carbo*) in what is now the Baltic Sea area to just after the Ice Age. By the beginning of the 20th century, however, the great cormorant had been completely eradicated from the Baltic Sea, and it took 50 years for the species to return to this part of its distribution range. The species began a rapid natural spread into the Baltic Sea from the North Sea coast in the early 1980s and re-entered Finland in 1996. Rapid population growth was enabled by an abundance of fish suitable for food, e.g. common roach proliferating due to eutrophication in the outer archipelago. The great cormorant is not an alien species and is therefore excluded from this strategy. (Ministry of Agriculture and Forestry 2012, 39.)

In documents on the management of natural resources and their annexes, the great cormorant is discussed as a cause of conflict, dispute and controversy. There is no expectation that solutions might be found based on research data and stock management alone; it is essential that the parties to the conflict – especially individuals and communities complaining about cormorant damage – feel they are heard. (Hiedanpää 2016; Pohja-Mykrä

2016.) The rapid expansion of great cormorant populations and the changes they effect in the environment, even when negative, are a reality locals must adapt to. Cormorant conservation targets passed down from above are seen to be unfair and have incited resistance. Such disputes are about justice and the exercise of power and are always present in connection with resource management issues.

Disputes over the great cormorant have their cultural dimension too. In the course of a hundred years, the great cormorant was forgotten by Finns, and its return has led to an experiential shock of sorts.

Persecution

In spite of all the effort by officials, naturalists, bird researchers and enthusiasts, cormorants are still perceived as a problem. But it is not the only bird that arouses hatred. Jackdaws, barnacle geese and various gull species have increasingly been the subject of discussions zeroing in on nuisances and problems. The perception is that the populations of these species are too large. We talk of vermin, even of trash birds. Actually, but in actual fact we talk about life itself as a nuisance or trash – and that is something which needs to be cleaned up.

In the old *Bible* translation, the great cormorant is an unclean bird we must not eat. Just as in resource management speak, so in the *Bible* the cormorant is a bird associated with rules and regulations. Instead of an action plan or strategy, in the *Bible* the bird is the subject of religious prohibition that, at its core, is founded on social relations and social order: this bird is unclean in our community, therefore our community will not touch this bird. In the course of history, the inedibility of the great cormorant has developed into generalised ineligibility. The great cormorant eats too much, excretes too much, and does not belong in our environment.

The term “trash bird” is often used to refer to birds that live on waste, either in the vicinity of human settlement or near waste treatment plants. Such trashiness should in fact be tolerated, because waste, while being manageable, cannot ever be eliminated completely. Just like all other animals, “trash birds” make use of resources available in their environment. Gavan Watson (2013, 34), who has written about perceptions of seagulls, comments on garbage and ring-billed gulls (*Larus delawarensis*) that are observed at landfill sites: “they eat it, they excrete it, they are it”. The great cormorant, by contrast, is not hated because it eats garbage but because it is assumed to eat something valuable. There is a certain sad irony in this: research shows that cormorants actually eat fish deemed trash by us – not fit for human consumption. Could it be that even if a consensus was to develop between scientists and fishermen on the great cormorant's diet, the bird's reputation would not be cleared?

Philosopher Randy Malamud (2013, ix–xiii) writes that, just as trash and other detritus of our material culture resist convenient categories, the trash animal too is unclassified: it is not a pet, it is not food, it possesses no charisma or beauty. And since its localisation within the categories is too much trouble, we throw it on the trash heap. The great cormorant is a case par excellence in this regard, because it lies supremely outside any useful or even recognisable categories. The great cormorant has no place or meaning in our cultural imaginary: it is not a national symbol, not a rare species, nor is it recognised in art or edible. This placelessness and absence of narrative makes the great cormorant a drifter, a surplus species. Moreover, as it causes observable changes in the environment that are generally perceived to be unpleasant, in our minds it easily slips into the category of trash and nuisance. Actual research data on the positive effects of the great cormorant on water bodies and fisheries (reducing eutrophication, catching fish considered unfit for humans) are overlooked when the only category that dominates people's minds is trash.

In fact, trash animals are often the ones quickest to adapt to new habitats and change the environments they inhabit, disrupting existing ecosystems. (Nagy & Johnson 2013, 25; Mynott 2009, 221–222.) Great cormorants are like that but so are humans. The loathing aroused by a widely distributed, highly adaptable and somehow unclean (trash) species should logically extend to *Homo sapiens* as well, says gull researcher Gavan Watson. (Watson 2013, 36.) People rarely hate humanity as a species, however, but the categories of trash and filth are quite viable between hierarchies within groups of people. The talk about animals as trash and a nuisance stems from the anthropocentric classification and division of wildlife and life itself into what is beneficial and what is harmful to humans. This ties in with a more general view of humanity as external and superior to nature: humanity has the ability and the right to control non-human nature. Whenever a species is perceived to be a nuisance, the individuals of that species will be deemed controllable, manageable, even eliminable. (Nagy & Johnson 2013; Pohja-Mykrä 2016.)

Trash is associated with disposability. Just as things of no worth can be trashed, destroyed and disposed of, the same ruthless violence and cruelty can be inflicted on trash animals. (Kennedy 2007, xvi–xvii; cited in Nagy & Johnson 2013, 7.) The great cormorant too has become a target, with public presentations made to eradicate the species. Dead birds are hung up on islands for all to see, and pictures and stories of great cormorants being killed are disseminated on social media. It is no longer a piece of worthless rubbish to be cleaned up; it is an enemy, the killing of which (along with the display of that act) is socially and politically significant. Shooting and hanging birds and destroying their nests are presented as a public virtue that has or is presented as having the support of local residents and fishermen. Publicised killings are a way to produce and maintain cohesion in the human community, and it also signals concern for the common good. The meaning of an image of a

killed bird is not that a bird is dead but that a problem is under control.

Coexistence

“The great cormorant can hardly be called a beautiful bird,” says the caption of a photograph depicting a great cormorant in Olavi Hildén and Pentti Linkola’s *Suuri lintukirja* (1955, 580). At the time, the 1950s, great cormorants were transient birds in Finland. Instead of the bird’s feeding habits and related considerations or the environmental impacts of its colonies, Hildén and Linkola focus on describing the appearance and behaviour of the species. They describe its typical pose: “[w]hen resting, it stands very erect and intermittently fans its wings or holds them slightly outstretched in a characteristic way, probably to dry them”. (Hildén & Linkola 1955, 580.) The writers also discuss the difference between the sexes and the bird’s mating behaviour:

The female is said to be the more active party in courtship, pulling its head back, spreading its wings slightly and raising its tail diagonally upwards. As its excitement mounts, it closes its wings, raises its tail even higher and swings its head backwards repeatedly so that the top of its head touches its back. Occasionally it shakes its open beak and makes guttural noises. (Hildén & Linkola 1955, 580.)

Contemporary species guides discuss the great cormorant’s catches at greater length, and wing spreading is often mentioned in connection with its behaviour. Its call is usually left unmentioned. Indeed, the great cormorant is one of the bird species whose tongue is atrophied or completely lacking. (Nikander & Hohtola 2007, 186.) According to Hildén and Linkola (1955, 580), the bird’s call is a “rough *kra* or a deep *gorr*, neither particularly pleasant”. In British English, the great cormorant’s vocalising has been transcribed as *korr*. (Bevis 2010, 93.) The bird’s voice is also heard in its name. The great cormo-

rant’s modern Swedish name, *storskarv*, can be traced back to the Proto Germanic *skarbh* (spelling based on reconstructions, no written sources), which is presumably onomatopoeic, a reference to the bird’s call. (Hintikka 2008, 53–54.) The Sámi name *skárfa* probably also comes from *skarbh*.

The great cormorant is not among the most mentioned and described species in identification guides and other bird literature. Because of its obvious yet controversial characterisation as a nuisance, it remains relatively obscure. Natural history research and resource management documentation can be used to gauge the great cormorant’s importance not only for humans but for other species as well. For example, cormorant monitoring has shown that great cormorant colonies provide protection for alcids nesting in colonies threatened by feral minks, such as the endangered common murre (*Uria aalge*). (SYKE 2021.) There are also many other species that live in close contact with the great cormorant, and these species and communities have their own rich histories, stretching far beyond human records. Without interspecific links, the great cormorant would not have been able to return.

Alongside species-specific knowledge and understanding, it might be useful to place the perceived conflicts with particular species, such as the great cormorant, into a larger frame. Although animals cause damage and harm, they are critical underdogs as species, populations and individuals. Climate change is advancing, biodiversity is dwindling and natural environments are becoming increasingly stressed, chemically speaking. Some species appear successful and others vulnerable depending on timescale and place, but our systemic understanding of the interconnections and interactions between different environmental impacts remains limited. (Barnosky & Hadly 2017.)

Whether between species, communities or individuals, conflicts are part of life. Each species uses all means of

survival available to it, and those always have an impact on the environment. Species that end up being listed as a nuisance are in an exceptional position, in that no other species has as much power over their habitat as *Homo sapiens*. We are capable of destroying entire ecosystems, of driving species to extinction, even of disrupting the Earth System itself. Consequently, destruction does not apply merely to wilfully chosen individuals or populations – humanity also causes unintentional destruction on temporal and spatial scales that are difficult if not impossible to assess. The key is to realise the depleting effect this has on biodiversity and vitality: multispecies configurations and endless variability are replaced by something shaped exclusively by a single species that satisfies only its own purposes. (Puura 2013.)

In addition to interspecific connections, the relationship between humans and the great cormorant can be examined by considering different cultures. The best-known example of cormorant-human interaction is probably cormorant fishing in China and Japan, which first began more than 2,300 or even 2,600 years ago. Fishermen catch cormorants, attach snares or rings to their throats and strings to their legs, and make them dive for fish. The birds are unable to swallow large fish, although some of the smaller fish they catch are allowed to pass. A fleet of fishing boats may have had numerous birds, with people benefitting from the birds’ skills. This partnership of questionable cruelty even elicited poetry about the cormorant in China and Japan. (Cocker 2013, 149–151.)

The relationship between humanity and the cormorant is formed through past and present customs and perceptions. The birds themselves contribute to these relationships and perceptions by their appearance, behaviour, abilities and interspecific relationships (Ratamäki 2009). Nevertheless, it is humans who constantly interpret, assess and evaluate the qualities of the great cormorant, sees them in a certain way, creates an image and a narrative.

Once Upon a Time

A big blackguard of a bird that depletes fisheries and with its droppings brings death to verdant places pleasing to the human eye – this is one possible way of describing the great cormorant. Black bird, white droppings; a black-and-white image of a bird. The black of the cormorant is a dirty, evil black, its skill in catching fish a form of catastrophic greed, its communal life polluting and destructive. That is what it looks like when you regard the bird and its nature from on high, scanning for signs of nuisance and disorder. Are other stories and images of the great cormorant possible? Is this bird worthy of a human song?

“Once upon a time,” fairy tales begin. One of the most famous bird tales in science is biologist Rachel Carson’s *A Fable for Tomorrow*, which begins her book *Silent Spring* (1962) about the environmental harm of DDT and other pesticides. In Carson’s tale, an American city becomes bereft of birdsong when pesticides begin to make the birds sick and later humans too. Fables are powerful. Although the worldwide ban on DDT was due to scientifically demonstrated effects, due to its vividness and emotional appeal, Carson’s fable is considered an important trigger for the debate on environmental toxins. (e.g., Waddell 2000.)

Can there be poems about a bird that never sings, about a bird that many people see as a nuisance? What will be the great cormorant’s tale told in the future? Against the backdrop of biodiversity depletion, every species is worthy of a song.

Literary scholar Karoliina Lummaa

Lähteet / Bibliography

Barnosky, Anthony & Elizabeth Hadly 2017. *End Game: Tipping Point for Planet Earth?* London: William Collins.

Below, Antti 2007. Merimetso. In Luonnossa. *Linnut*. Ed. Jan Södersved. Helsinki: Weilin+Göös. 45.

Bevis, John 2010. *Aaaaw to zzzzzd. The Words of Birds. North America, Britain, and Northern Europe*. Cambridge, MA: The MIT Press.

Birdlife 2021. Merimetso on osa Suomen luontoa.
<https://www.birdlife.fi/suojelu/lajit/tulokaslajit/merimetso/>

Carson, Rachel 1970. *Silent Spring*. New York: Fawcett.

Cocker, Mark 2013. *Birds and People*. Photographs by David Tipling. London: Jonathan Cape.

Hiedanpää, Juha 2016. Merimetsokysymys – konfliktinhallinnan näkökulma A. Pdf-esitys. Luonnonvarakeskus.
[https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajien_seuranta/Merimetsoseuranta/Valtakunnalliset_merimetsotyoryhmat\(60043\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajien_seuranta/Merimetsoseuranta/Valtakunnalliset_merimetsotyoryhmat(60043))

Hildén, Olavi & Pentti Linkola 1955. *Suuri lintukirja*. Toinen, uusittu painos. Helsinki: Otava.

Hintikka, Jukka 2008. *Suomen lintujen nimet*. Merkitys ja alkuperä. Helsinki: Neiol-kustannus.

Häkkinen, Kaisa 2011. *Linnun nimi*. Helsinki: Teos.

Kennedy, Greg 2007. *An Ontology of Trash. The Disposable and Its Problematic Nature*. Albany: State University of New York Press.

Maa- ja metsätalousministeriö 2012. *Kansallinen vieraslajistrategia*. Helsinki: Maa- ja metsätalousministeriö.
<https://vieraslajit.fi/info/i-292>

Malamud, Randy 2013. Foreword. In *Trash Animals. How We Live with Nature's Filthy, Feral, Invasive, and Unwanted Species*. Ed. Kelsi Nagy & Phillip David Johnson. Minneapolis & London: University of Minnesota Press. ix–xiii.

Merimetsotyöryhmä 2016. **Työryhmän raportti 6.4.2016**. Helsinki: Ympäristöministeriö.
[https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajien_seuranta/Merimetsoseuranta/Merimetsotyoryhman_raportti_642016\(38762\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajien_seuranta/Merimetsoseuranta/Merimetsotyoryhman_raportti_642016(38762))

Mynott, Jeremy Mynott 2009. *Birdscapes. Birds in Our Imagination and Experience*. Princeton & Oxford: Princeton University Press.

Nagy, Kelsi & Phillip David Johnson 2013. Introduction. In *Trash Animals. How We Live with Nature's Filthy, Feral, Invasive, and Unwanted Species*. Ed. Kelsi Nagy & Phillip David Johnson. Minneapolis & London: University of Minnesota Press. 1–27.

Nikander, Pekka J. & Esa Hohtola 2007. Ruoansulatus ja ravitsemus. In Luonnossa. *Linnut*. Ed. Jan Södersved. Helsinki: Weilin+Göös. 186–193.

Pohja-Mykrä, Mari 2016. Merimetsokiistan ymmärryksen kautta kestävään konfliktinhallintaan. Pdf-esitys. Ruralia-instituutti, Helsingin yliopisto.
[https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajien_seuranta/Merimetsoseuranta/Valtakunnalliset_merimetsotyoryhmat\(60043\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajien_seuranta/Merimetsoseuranta/Valtakunnalliset_merimetsotyoryhmat(60043))

Puura, Ivar 2013. Nature in our memory. Engl. trans. Timo Maran. *Sign Systems Studies* 41:1, 150–153.

Ratamäki, Outi 2009. Luonto, kulttuuri ja yhteiskunta osana ihmisen ja eläimen suhdetta. In Pauliina Kainulainen & Yrjö Sepänmaa (eds.) *Ihmisten eläinkirja. Muuttuva eläinkulttuuri*. Helsinki: Palmenia. 37–51.

SYKE = Suomen Ympäristökeskus 2021. Merimetsoseuranta. <https://www.ymparisto.fi/merimetsoseuranta>

Waddell, Craig (Ed.) 2000. *And No Birds Sing. Rhetorical Analyses of Rachel Carson's Silent Spring*. Foreword by Paul Brooks. Carbondale & Edwardsville: Southern Illinois University Press.

Watson, Gavan P. L. 2013. See gull. Cultural blind spots and the disappearance of the Ring-Billed Gull in Toronto. In *Trash Animals. How We Live with Nature's Filthy, Feral, Invasive, and Unwanted Species*. Ed. Kelsi Nagy & Phillip David Johnson. Minneapolis & London: University of Minnesota Press. 31–38.

Ympäristöministeriö 2019. *Kansallinen merimetsostrategia ja toimenpidesuunnitelma*. Helsinki: Ympäristöministeriö.
[https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajien_seuranta/Merimetsoseuranta/Valtakunnalliset_merimetsotyoryhmat\(60043\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lajien_seuranta/Merimetsoseuranta/Valtakunnalliset_merimetsotyoryhmat(60043))

Ympäristöministeriö, Suomen Ympäristökeskus, Luonnontieteellinen keskusmuseo & Suomen Lajitietokeskus 2019. *Punainen kirja*.
<https://punainenkirja.laji.fi/>

Chorus sinensis on osa pohjoismaalaista *The Conference of the Birds* -hanketta /
Chorus sinensis is part of the Nordic The Conference of the Birds project
www.theconferenceofthebirds.net

Tukijat / Supported by

Nordic Culture Point
Nordic Culture Fund
Taike / Finnish Art Council
Niilo Helanderin Säätiö / Niilo Helander Foundation
Samuel Huberin taidesäätiö / Samuel Huber Art Foundation

Teoksen idea, kuratointi ja tuotanto: Ulla Taipale / Idea, art direction and production by Ulla Taipale

Kuvaus, äänitykset ja videoeditointi: Jan Eerala / Visuals, sound and video editing by Jan Eerala

Sävellys, äänitykset ja äänisuunnittelu: Laura Naukkarinen / Composition and sound by Laura Naukkarinen

Lintukirjallisuuden tutkimus ja Merimetso-esseen kirjoittaminen: Karoliina Lummaa / Expertise in nature writing,
authorship of The Great Cormorant essay: Karoliina Lummaa

Puvustus: Merja Markkula / Costumes by Merja Markkula

Kuvausryhmä Pohjankalliot-saarella / Crew at Pohjankalliot island

Kuvaus / Cameras: Jan Eerala & Juha ”Tyyne” Laaksonen
Drone-kuvaus / Drone: Markku Saiha
Merikuljetukset: Juha Laaksonen ja Janne Vienola / Sea transportation: Juha Laaksonen and Janne Vienola
Catering: Aila Martínez Taipale

Poseidon-kuoro / Poseidon Choir

Kristina Bakić, Eeva Bergroth, Anna Jussilainen, Tuija Kuoppamäki, Aleksi Pihkanen, Sami Siitojoki,
Teemu Suuntamaa, Susanne Ådahl and Iina Ukkonen

Kuoron studioäänitykset: Artlab Studio, Ville Liukkonen / Studio recordings: Artlab Studio, Ville Liukkonen

Käännökset / Translations: Tomi Snellman

Näyttelyn toteuttamisessa on kunnioitettu merimetsojen suojelumääräyksiä, eikä eläimiä ole vahingoitettu. /
Directives for the conservation of the great cormorant were followed during the production of the exhibition,
and no animals were harmed.

THE CONFERENCE OF
the birds

**NORDISK
KULTURFOND**

Taiteen edistämiskeskus
Centret för konstfrämjande
Arts Promotion Centre Finland

NIILO HELANDERIN
SÄÄTIÖ

PORIN TAIDEMUSEO | PORI ART MUSEUM

Eteläranta, 28100 Pori

puh. 044 701 1080

taidemuseo@pori.fi, www.poriartmuseum.fi

Avoinna: ti-su 11–18, ke 11–20

ISSN 0359-4327

ISBN 978-952-5648-88-1

Porin taidemuseon julkaisuja 168, 2022

PORI

